ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Το τελευταίο διάστημα γίνεται πολύς λόγος για ρήξη, χωρίς βεβαίως να εννοούν όλοι τα ίδια πράγματα, να δίνουν το ίδιο περιεχόμενο και να την εντάσσουν στο ίδιο πρόγραμμα. Η ρήξη σαν έννοια είναι ασύμβατη με την οποιαδήποτε διαχείριση, η οποία κινείται για την αναπαραγωγή του συστήματος, σε αντιδιαστολή με τη ρήξη που επιφέροντας ρήγματα – πλήγματα στο σύστημα προωθεί την ανατροπή του.

του **Δημήτρη Γρηγορόπουλου**

Ρήξη - Μια λέξη διαφορετικές πολιτικές

Ο όρος ρήξη χρησιμοποιείται ευρύτατα ιδίως στην Αριστερά. Ως σημαίνον δεν έχει μονοσήμαντη και συγκεκριμένη έννοια. Η έννοια του όρου συγκαθορίζεται απ' τα συμφραζόμενα. Γι' αυτό γίνεται κατάχρηση του όρου απ' αυτούς που στην πολιτική επικοινωνία επιδιώκουν τη «δημιουργική ασάφεια», όχι όμως και από αυτούς που επιδιώκουν, πασχίζουν και δεν φοβούνται την επιστημονική ακριβή διατύπωση. Ο όρος ρήξη (κυριολεκτικά σημαίνει σπάσιμο) έχει τελευταία την τιμητική του στη χρησιμοποίησή του με διαφορετικά σημαινόμενα από πολιτικές δυνάμεις, με στοχο τον προσδιορισμό της στάσης τους απέναντι στο ευρώ και την ΕΕ. Ο όρος ρήξη χρησιμοποιείται από στελέχη της κυβέρνησης και του κόμματος με την έννοια της διαπραγματευτικής ρήξης, της διακοπής, λόγω ασυμφωνίας, των διαπραγματεύσεων και της προσφυγής συνακόλουθα σε εκλογές ή δημοψήφισμα, με την προσδοκία επανέναρξης της διαπραγμάτευσης σε καλύτερη βάση. Αυτή η επιλογή συνδέεται, όχι υποχρεωτικά, και κλιμακώνεται με την άρνηση αποπληρωμής μιας ή και περισσότερων δόσεων των δανείων. Αυτή η στάση ριζοσπαστικοποιείται, όταν οι οπαδοί της ρήξης επιλέξουν την έξοδο απ' το ευρώ με την καθιέρωση διπλού νομίσματος ή την επιστροφή σε εθνικό νόμισμα. Την έξοδο απ' το ευρώ με ή χωρίς ευρύτερη δέσμη μέτρων υιοθετούν αριστεροί διανοούμενοι και αριστερές δυνάμεις. Το ΚΚΕ παρά την τροποποίηση της συνθηματολογίας του συνδέει τη ρήξη με το ευρώ και την ΕΕ με τη ρήξη με το κεφάλαιο και την εξουσία του, δηλαδή με την εγκαθίδρυση της λαϊκής οικονομίας και εξουσίας,

σύμφωνα με την ορολογία που μέχρι πρόσφατα χρησιμοποιούσε. Άρα παραπέμπει την έξοδο απ' το ευρώ και την ΕΕ στις ελληνικές καλένδες του σοσιαλισμού. Τέλος, σύμφωνα με τις θέσεις του ΝΑΡ και της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, η ρήξη και η έξοδος (το «έξοδος» σαφώς συγκεκριμενοποιεί το «ρήξη») απ' το ευρώ και την ΕΕ αποτελεί νευραλγικό στόχο της αντικαπιταλιστικής πρότασης εξόδου απ' την κρίση, στο πλαίσιο και άλλων αναγκαίων ρηκτικών μέτρων, της πρότασης που συνδέεται μεταβατικά με το σοσιαλισμό, αλλά δεν ταυτοποιείται μ' αυτόν, όπως ουσιαστικά η πρόταση ρήξης του ΚΚΕ.

Λογικά, η ρήξη εξ ορισμού δεν μπορεί να ταυτιστεί με καμιά εκδοχή διαχείρισης του συστήματος, ακόμη κι αν έχει φιλολαϊκό χαρακτήρα, όπως η πολιτική του ΠΑΣΟΚ το 1981-1985. Πολύ δε περισσότερο δεν αποτελεί ρήξη το Πρόγραμμα της ΔΕΘ, έστω κι αν εφαρμοζόταν στο σύνολό του, που εκφράζει στην οριακή φιλανθρωπία ενός πιο ήπιου νεοφιλελευθερισμού, μιας πιο ήπιας λιτότητας κατά τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του ΣΥΡΙΖΑ.

Αποδείχτηκε ότι η ΕΕ δεν ανέχεται ούτε την πρόταση μιας πιο ήπιας λιτότητας!

Η οποιαδήποτε διαχείριση είναι ασύμβατη με τη ρήξη, γιατί η πρώτη έχει κοινό γνώρισμα την αναπαραγωγή του συστήματος, σε αντιδιαστολή με τη ρήξη που δεν ανατρέπει μεν τον καπιταλισμό, αλλά επιφέρει στη δομή και τη λειτουργία του ρήγματα – πλήγματα, προωθώντας και τη συγκέντρωση, συνειδητοποίηση και κινηματοποίηση των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων της ανατροπής.

Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, η μεν διαπραγματευτική ρήξη, η διακοπή της διαπραγμάτευσης ή η προσφυγή σ' εκλογές λόγω ασυμφωνίας δεν οδηγούν σε ρήξη, αλλά

αποτελούν ελιγμό με στόχο την επανέναρξη της διαπραγμάτευσης με θετικότερη έκβαση την οποία κατά κανόνα καρπούται ο ισχυρότερος παίκτης, όπως επιβεβαιώνει η «στιγμιαία» ασυμφωνία της Κύπρου, που επέφερε όμως πιο ανάλγητο μνημόνιο. Αν η τακτική αυτή κλιμακωθεί και οδηγήσει, όπως προτείνουν ορισμένοι στον ΣΥΡΙΖΑ, στη μη αποπληρωμή δόσης, δεν θα προκύψει καμιά ρήξη, αλλά στην καλύτερη περίπτωση θα οδηγήσει σε σχετική άμβλυνση της άγριας λιτότητας που προτίθενται να επιβάλουν οι δανειστές, αν και πιθανότερη είναι η επιδείνωση του αποτελέσματος για τον αδύνατο. Αν υπάρξει στάση πληρωμών, όπως προτείνει η Αριστερή Πλατφόρμα, σε περίπτωση που οι δανειστές επιμείνουν σε άτεγκτες απαιτήσεις και επακολουθήσει επιστροφή σε εθνικό νόμισμα, η χώρα θα οδηγηθεί σε ρήξη (αποχώρηση απ' την Ευρωζώνη) όχι όμως και σε ρήξη με την ΕΕ ούτε ασφαλώς σε ρήξη με τον καπιταλισμό. Αν η ρήξη με την ευρωζώνη δεν διευρυνθεί σε ρήξεις με την ΕΕ και με ισχυρές δομές του συστήματος (όπως η διαγραφή του χρέους, η εθνικοποίηση βασικών παραγωγικών τομέων με εργατικό έλεγχο κ.ά.), τότε το ρήγμα του εθνικού νομίσματος θα απομονωθεί, θα γίνει ευάλωτο σε εκβιασμούς και συμβιβασμούς και θα οδηγήσει σε αφόρητο πληθωρισμό. Αβάσιμο αποδείχτηκε, πριν αλέκτορα φωνήσαι, το ιδεολόγημα του ΣΥΡΙΖΑ, που έλκει την καταγωγή του απ' την «Ευρώπη των λαών» του ευρωκομμουνισμού, ότι μπορεί να υπάρξει, παρά τη νεοφιλελεύθερη πολιτική της ΕΕ, με αξιοποίηση και μεταρρύθμιση των θεσμών και δομών της και χωρίς ρήξη, κατάργηση της λιτότητας, απλώς απολυτοποιώντας τη φορολόγηση των πλουσίων ως μηχανισμό ταξικής αναδιανομής. Αυτή η προσέγγιση βαυκαλιζόταν χαρακτηρίζοντας τη μεταρρύθμιση της ΕΕ διεθνιστική διαδικασία και τη ρήξη μ' αυτήν εθνικιστική πολιτική εδρασμένη στην ταξική συμμαχία της αστικής τάξης με την εργατική τάξη! Αυτό το ιδεολόγημα κατέρρευσε παταγωδώς, αφού εν τοις πράγμασι αποδείχτηκε ότι η ΕΕ δεν ανέχεται ούτε την πρόταση μιας πιο ήπιας λιτότητας!

Υπάρχουν στον ΣΥΡΙΖΑ ριζοσπαστικές τάσεις (βλ. ενδεικτική Δημ. Μπελαντής, «Μη έντιμη υποχώρηση ή ρήξη, το πραγματικό δίλημμα», Ίσκρα, 30/5). Γράφει ο αρθρογράφος: «Αυτό που οι εργαζόμενοι, οι υποτελείς τάξεις και η κοινωνία έχουν ανάγκη είναι ένα πολιτικό εναλλακτικό σχέδιο που μπορεί να μη φέρνει το σοσιαλισμό αύριο, αλλά οδηγεί στην ανάκτηση της νομισματικής και δημοσιονομικής κυριαρχίας, συνδέεται με μέτρα ταξικής αναδιανομής και κοινωνικού και εργατικού ελέγχου στις τράπεζες και τις στρατηγικές επιχειρήσεις της χώρας, ανατρέπει τη λιτότητα και εγκαινιάζει ένα αριστερό ριζοσπαστικό μεταβατικό πρόγραμμα». Η αναφορά σ' ένα αριστερό ριζοσπαστικό μεταβατικό πρόγραμμα και τα μέτρα με τα οποία πλαισιώνεται αναδεικνύουν σημεία προσέγγισης με το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα. Ανακύπτουν βέβαια και ευδιάκριτα ερωτήματα:

Κοινωνικός και εργατικός έλεγχος χωρίς εθνικοποίηση επιχειρήσεων; Αριστερό μεταβατικό

πρόγραμμα με μεταρρυθμιστική ή επαναστατική μετάβαση στο σοσιαλισμό; Επιπλέον, ασκείται κριτική στην ταύτιση του μεταβατικού προγράμματος με την επαναστατική ρήξη και την εξουσία των εργαζομένων. Χαρακτηρίζεται λάθος «αριστερό» και αποδίδεται στο ΚΚΕ και σ' ορισμένες οργανώσεις της άκρας Αριστεράς. Δεν ξέρουμε ποιες οργανώσεις περιλαμβάνει ο αρθρογράφος στην «άκρα Αριστερά» που ενέχονται γι' αυτό το λάθος. Επειδή όμως στον ΣΥΡΙΖΑ διαχέεται αναπόδεικτα η αντίληψη (όντως λήψη ζητουμένου) ότι δήθεν ΝΑΡ και ΑΝΤΑΡΣΥΑ πρεσβεύουν ως άμεσο στόχο την επανάσταση, θεωρούμε χρήσιμο να εκθέσουμε τη θέση μας, αν και με σαφήνεια διατυπώνεται στα προγραμματικά μας κείμενα. Το αντικαπιταλιστικό μεταβατικό πρόγραμμα έχει βασικούς στόχους – κόμβους, που στο βαθμό που λύνονται επιφέρουν πλήγματα στον καπιταλισμό, χωρίς να τον καταργούν, όπως η διαγραφή χρέους, η έξοδος από ευρώ και ΕΕ, η εθνικοποίηση τραπεζών και στρατηγικών επιχειρήσεων με εργατικό και κοινωνικό έλεγχο, δραστική φορολογία στο κεφάλαιο, ταξική αναδιανομή κ.ά., δημιουργώντας όρους μετάβασης στο σοσιαλισμό, όπου οι στόχοι αυτοί θα ολοκληρωθούν και θα λυθούν όσο δεν λύθηκαν στη μετάβαση. Εξάλλου, το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα δεν έχει οριοθετημένο και κλειστό χαρακτήρα, όπως συμβαίνει στη σταδιολογία. Κύρια αποστολή του είναι η συγκρότηση των βάσεων, αντικειμενικών και υποκειμενικών, για το επαναστατικό άλμα. Όταν εξασφαλιστούν οι αναγκαίοι για το άλμα όροι, αυτό πραγματοποιείται έστω κι αν δεν έχουν υλοποιηθεί όλοι οι προβλεπόμενοι όροι του μεταβατικού προγράμματος.

Η θέση για την ταύτιση τακτικής και στρατηγικής ισχύει για το ΚΚΕ. Το ΚΚΕ έχει κατανοήσει το τεράστιο κενό στην τακτική του, τις επιπτώσεις στην επιρροή του απ' την έλλειψη άμεσης πρότασης εξόδου απ' την κρίση υπέρ των λαϊκών συμφερόντων. Διδαγμένο απ' τον τακτικισμό του ΣΥΡΙΖΑ, χωρίς να απεμπολεί το στρατηγισμό του (ταύτιση τακτικής στρατηγικής) το ΚΚΕ τροποποιεί τη ρητορική του, δίνοντας προτεραιότητα στη ρήξη με την ΕΕ και την τοποθετεί ως άμεση λύση. Συγκεκριμένα, ισχυρίζεται ότι «Αυτή η ρήξη είναι αναγκαία σήμερα, όχι σε κάποιο μακρινό μέλλον».Συνειδητοποιεί τις επιπτώσεις της έλλειψης άμεσης τακτικής πρότασης, χωρίς όμως να τη θεραπεύει. Γιατί τη ρήξη με την ΕΕ όσο και όλους τους προωθημένους στόχους δεν τους θεωρεί επιτεύξιμους εντός του καπιταλισμού και προϋπόθεση για το σοσιαλισμό. Ουσιαστικά, τους παραπέμπει και τους ταυτίζει με το σοσιαλισμό, με τη λαϊκή οικονομία και τη λαϊκή εξουσία. Συγκεκριμένα το σύνθημα «ρήξη με την ΕΕ» ολοκληρωμένα συνεκφέρεται με τους ακόλουθους όρους: «Ρήξη με την ΕΕ, το κεφάλαιο και την εξουσία τους». Άρα, για το ΚΚΕ, ρήξη και έξοδος απ' την ΕΕ δεν αποτελούν άμεση δυνατότητα, αλλά παραπέμπονται στις ελληνικές καλένδες του σοσιαλισμού…

Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Πριν στις 7 Ιούνη 2015